

СТАНДАРТИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЯ

**ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО
МЕНИДЖМЪНТ
ВАРНА**

Настоящият документ представя Стандарти за разработване на учебна документация във Висше училище по мениджмънт, Варна (ВУМ).

Стандартите за разработване на учебната документация на ВУМ, са съобразени с нормативната уредба – Закона за висшето образование, Държавните изисквания, СОПКО, Правилника за организация на учебната дейност на ВУМ, Правилника за вътрешния ред и представляват неразделна част от Системата за управление на качеството на ВУМ.

I. СТАНДАРТ ЗА КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА НА СПЕЦИАЛНОСТ

Чл. 1 (1) Квалификационната характеристика на специалността определя целите на специалността, необходимите знания, умения, компетентности, обхват на подготовката на дипломиращия се, както и възможностите за продължаване на реализация.

(2) Квалификационната характеристика се изработва в съответствие с Квалификационната рамка на Европейското пространство, Националната квалификационна рамка на Република България, Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, Наредбата за държавните изисквания за придобиване на висше образование на образователно-квалификационните степени „бакалавър“, „магистър“ и „специалист“.

(3) За една образователна програма (специалност) в различните форми на обучение (редовно, задочно, дистанционно, ако има такива) се разработва една квалификационна характеристика.

Чл. 2 Квалификационната характеристика включва:

1. Специалност

Изписва се в съответствие с Решението на НАОА за акредитиране на съответното професионално направление и Решенията на Висшия Академичен борд за разкриване на нови специалности в акредитирани професионални направления.

2. Направление

Определя се съгласно Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления

3. Образователно-квалификационна степен и Професионална квалификация

Определя се съгласно Квалификационната рамка на Европейското пространство за висше образование и Националната квалификационна рамка на Република България в съответствие с изискванията на ЗВО

4. Дата на последна редакция на квалификационната характеристика

5. Връзка на специалността с мисията и визията на ВУМ

Определя се в съответствие с мисията и визията, обявени в Стратегия за развитие на Висше училище по мениджмънт, гр. Варна по начин, който отговаря на особеностите на съответното обучение.

6. Образователни цели на специалността

Определят се в съответствие с връзката на специалността мисията и визията, обявени в Стратегия за развитие на Висше училище по мениджмънт, гр. Варна

7. Изходящи резултати – знания, умения, компетентности

Определят се съгласно Квалификационната рамка на Европейското пространство за висше образование и Националната квалификационна рамка на Република България.

8. Методи на преподаване и обучение

Съобразно спецификите на обучение в програмата

9. Форма на обучение и език на преподаване

Вписват се формите и езика на преподаване, в които се предлага обучение, в съответствие с Решението на НАОА за акредитиране на съответното професионално направление. За всяка от посочените форми се разработва учебен план.

10. Оценяване

Съобразно спецификите на обучение в програмата

11. Структура на учебната програма

Описва се разпределението на дисциплините в учебния план (фундаментални, специализиращи, задължителни, избираеми, факултативни) в съответствие с изискванията на ЗВО и Наредбата за държавните изисквания за придобиване на висше образование на образователно-квалификационните степени „бакалавър“, „магистър“ и „специалист“.

12. Продължаване на обучението

Определя се въз основа на класификатора на областите на висше образование и професионалните направления и Наредбата за държавните изисквания за придобиване на висше образование на образователно-квалификационните степени „бакалавър“, „магистър“ и „специалист“.

13. Области на професионална реализация на завършилите студенти

Определят се въз основа на проучванията за заемане на работни позиции в определената професионална област и съгласно Националната класификация на професиите и длъжностите

II. СТАНДАРТ ЗА УЧЕБЕН ПЛАН

Чл. 3 (1) Учебният план е основен документ, съобразен с държавните изисквания за придобиване на висше образование в съответната образователно-квалификационна степен или специалност от регулираните професии.

(2) Учебният план се разработва от висшето училище в съответствие с квалификационната характеристика на специалността с участието на хабилитирани преподаватели от съответната научна област и на фирми – основни потребители на кадрите.

(3) За всяка образователна програма (специалност) и форма на обучение се разработва отделен учебен план.

(4) При разработка на учебния план не се поставя като ограничение наличния преподавателски състав на ВУМ.

Чл. 4 Учебният план включва:

1. Име на специалност

Изписва се точно, в съответствие с Решението на НАОА за акредитиране на съответното професионално направление, Решенията на Висшия Академичен борд за разкриване на нови специалности в акредитирани професионални направления и квалификационната характеристика на специалността

2. Форма на обучение

За всяка форма на обучение (редовно, задочно, дистанционно, ако има такива) в една образователна програма (специалност) се разработва отделен учебен план.

3. Образователно-квалификационна степен

Определя се съгласно Квалификационната рамка на Европейското пространство за висше образование и Националната квалификационна рамка на Република България в съответствие с изискванията на ЗВО

4. Продължителност на обучението и присъден общ брой кредити за целия курс на обучение

а) Броят кредити по учебен план, необходим за придобиване на образователно-квалификационна степен „професионален бакалавър“ е не по-малко от 180 кредита със срок на обучение не по-малък от три академични години (6 семестъра), извън подготвителната учебна година, ако студентът записва такава, като 10 от тях са за успешно издържан държавен изпит или защитена дипломна работа.

б) Броят кредити по учебен план, необходим за придобиване на образователно-квалификационна степен „бакалавър“ е:

- не по-малко от 240 кредита, със срок на обучение не по-малък от четири академични години (8 семестъра), извън подготвителната учебна година, ако студентът записва такава, като 10 от тях са за успешно издържан държавен изпит или защитена дипломна работа.

- не по-малко от 60 кредита със срок на обучение не по-малък от една академична година (2 семестъра) - за завършилите ОКС "професионален бакалавър" или приравнената към нея "специалист" от Международен колеж към ВУМ - Варна и други акредитирани колежи, които могат да продължат обучението си и да придобият ОКС "бакалавър" в същото професионално направление, като 10 от тях са за успешно издържан държавен изпит или защитена дипломна работа.

в) Броят кредити по учебен план, необходим за придобиване на образователно-квалификационна степен „магистър“ е:

- не по-малко от 120 кредита след придобита образователно-квалификационна степен "професионален бакалавър" в същото професионално направление със срок на обучение не по-малък от 2 академични години (4 семестъра), като 15 от тях са за успешно издържан държавен изпит или защитена дипломна работа.

- не по-малко от 60 кредита след придобита образователно-квалификационна степен "бакалавър" или „магистър“ в същото професионално направление със срок на обучение не по-малък от една академична година (2 семестъра), като 15 от тях са за успешно издържан държавен изпит или защитена дипломна работа.

- не по-малко от 120 кредита след придобита образователно-квалификационна степен "бакалавър" или „магистър“ в друго професионално направление със срок на обучение не по-малък от 2 академични години (4 семестъра), като 15 от тях са за успешно издържан държавен изпит или защитена дипломна работа.

5. Разпределение на учебното съдържание в учебния план както следва:

а) Натовареността за една учебна година се изразява с 60 кредита, като за семестър се определят по 30 кредита за учебни дисциплини, формиращи специалността.

б) Летен стаж / стаж и присъдените кредити за него се описват в допълнение към семестриалната натовареност.

в) За всяка дисциплина, форма на практическо обучение и дипломиране се определя хорариум (брой часове) за аудиторна и/или извънаудиторна заетост.

г) Учебното съдържание е с минимум 15 часа аудиторна заетост по всяка дисциплина и се организира в обособени части.

д) Хорариумът за аудиторна заетост се разпределя в лекции, упражнения и/или практическо обучение според спецификата на дисциплината.

е) За практическо обучение, практикум или стаж се определя аудиторна и/или извънаудиторна заетост със съответните кредити.

ж) Хорариумът за извънаудиторна заетост по всяка учебна дисциплина се представя като обща величина в учебния план.

з) Общият хорариум за всяка учебна дисциплина се представя като сбор от аудиторната и извънаудиторната заетост. Хорариумът на аудиторната заетост не трябва да бъде по-висок от 50% спрямо общия хорариум по учебна дисциплина.

и) Хорариумът за аудиторна заетост на избираемите дисциплини в учебния план трябва да бъде:

- не по-малко от 15% от общата аудиторна заетост по учебен план на специалностите в ОКС Бакалавър и ОКС Професионален бакалавър

- не по-малко от 25% от общата аудиторна заетост по учебен план на специалностите в ОКС Магистър.

Студентите избират посочения брой избираеми дисциплини от общия брой алтернативни избираеми дисциплини, предлагани в един модул.

й) Съотношението на лекции и упражнения по учебен план на специалността следва да бъде:

- не повече от 30% лекции от общата аудиторна заетост по учебен план на специалностите в ОКС Професионален бакалавър и ОКС Бакалавър

- не повече от 35% лекции от общата аудиторна заетост по учебен план на специалностите в ОКС Магистър

к) Общият хорариум на чуждоезиковото обучение следва да бъде не повече от 10 % от общата аудиторна заетост при учебен план със задължително изучаване на един чужд език и не повече от 20 % от общата аудиторна заетост при учебен план със задължително изучаване на два чужди езика.

л) Факултативните дисциплини се обявяват в учебния план чрез отделен списък, утвърден за конкретната учебна година (или за целия курс на обучение). Факултативните дисциплини не са задължителни, но стават задължителни, ако студентът ги избере.

При изчисляване на съотношението на лекции, упражнения, избираеми дисциплини и дисциплини за изучаване на чужди езици към общия хорариум аудиторна заетост се изключват часовете за физическо възпитание и спорт.

6. Описание на отделните дисциплини

а) Година на обучение

б) Семестър на провеждане

в) Код на дисциплината по учебен план

- г) Наименование на учебна дисциплина
- д) Статут на дисциплината в учебния план – задължителна (осигуряваща фундаментална подготовка по избраната специалност), избираема (осигуряваща специфични знания и компетентности от областта на специалността) или факултативна (даваща възможност за получаване на различни знания и умения в различни научни области в съответствие с интересите на студентите).
- е) Аудиторна заетост /лекции, упражнения, PBL/CBL, практика, общо/
- ж) Извънаудиторна заетост /общо/
- з) Обща студентска заетост /сбор от аудиторната и извънаудиторната заетост/ ECTS кредити за всяка дисциплина съгласно Правилника за прилагане на системата за натрупване и трансфер на кредити
- и) Методи за оценяване /текущ контрол, курсова работа, тест, изпит, презентация/

III. СТАНДАРТ ЗА УЧЕБНА ПРОГРАМА НА ДИСЦИПЛИНА ОТ УЧЕБНИЯ ПЛАН

Чл. 5 Учебната програма включва следните задължителни компоненти:

1. Наименование на дисциплината
2. Вид на обучението – аудиторна заетост (лекции, упражнения, PBL, CBL, практически упражнения/
3. Код на дисциплината
4. Семестър, през който се изучава дисциплината
5. ECTS кредити
6. Разпределение на хорариума на аудиторната заетост
7. Статут на дисциплината в учебния план
8. Предпоставки
9. Методи за преподаване
10. Методи за изпитване и оценяване
11. Език на преподаване
12. Цели на учебната дисциплина
13. Компетентности, развивани от учебната дисциплина
14. Съдържание на дисциплината
15. Препоръчителна литература

Чл. 6 Структурата и съдържанието на учебната програма следва да дадат представа за:

1. Определят се мястото на курса в цялостното обучение по специалността, целите на обучението, какво ще знаят и могат студентите след признаване на дисциплината за изучена, къде и как ще прилагат наученото и как ще се контролира изпълнението на поставените цели.
2. Дава се информация от учебния план, касаеща учебната дисциплина (аудиторна заетост, семестър, кредити и др.). Посочва се характера на учебния курс (образователен, фундаментален за специалността, специализиращ, задължителен, избираем, факултативен).

3. Описват се необходимите предпоставки (вход) за дисциплината: какви предходни курсове от учебния план трябва да е изучил студентът, за да са налице предпоставките за успешно обучение по настоящата дисциплина.

4. Описва се приложението (изхода) на дисциплината в следващи елементи на обучението или в професионалната практиката;

5. Описват се тематично лекциите, упражненията и други елементи на обучението с техния хорариум.

6. Кратки характеристики на методите за преподаване и учене:

- лекциите, разбирани като форма на предизвикване на интереса на студентите към учебния курс чрез изнасяне на (не всички) най-съществените и трудни за усвояване знания по дисциплината;

- начина на представяне на учебното съдържание във видео- и PowerPoint презентации, дистанционно обучение, тестове за самообучение, практическо обучение, Problem based learning, case base learning и други форми;

- материали за дистанционно обучение, ако такова се предвижда в дисциплината;

- технологията на провеждане на упражненията (лабораторни, аудиторни, семинари) и какво се изисква от студентите;

- дискусии по време на семинарите и извън аудиторните форми на обучение с цел развитие на самостоятелното мислене, комуникативност и умение у студентите да защитават своите позиции.

7. Самоподготовка и помощ на студентите от преподавателите. Кратки характеристики на:

- Предоставените информационни и материални ресурси за самостоятелна работа на студента;

- Формите на сътрудничество при извън аудиторното обучение на студентите и помощта от преподавателите в усвояването на учебния материал;

- Възможностите за участие на изявени студенти в изследователска работа в екип с преподавателите по научни и бизнес-проекти и задачи.

8. Ресурси по дисциплината. Дават се кратки сведения за ресурсите по дисциплината в университета:

- Академични ресурси: титуляр, други преподаватели и асистенти по дисциплината, тяхната научна, дидактична и професионална подготовка, практическият им опит и чуждите езици, които ползват;

- Информационни ресурси (основни и допълнителни): списък на учебници, учебни пособия, книги, интернет страници, научни и професионални списания по предмета на учебния курс, както и възможността да бъдат намерени и използвани;

- Материални ресурси, които студентите ще ползват при обучението си: лаборатории, технически средства за обучение, компютърна техника и софтуер.

9. Оценяване на постигнатото от студентите. Системата на оценяване се проектира така, че студентите да се ангажират с учебния процес систематично, непрекъснато и през целия период на обучение. За целта се предвиждат оценки за усвояването на материала от практически и семинарни занятия, отделни оценки на курсови проекти, задачи и реферати, както и оценки от друг вид самостоятелна извън аудиторна работа, ако има организирани форми на такава, както и от финален писмен изпит по дисциплината. Учебната програма по дисциплината посочва по какъв начин се формира крайната оценка и тежестта на всеки компонент в нея.

IV. СТАНДАРТ ЗА ПИСМЕНО ЗАДАНИЕ НА КУРСОВА РАБОТА

Чл. 7 (1) Писменото задание се изготвя на езика, на който се преподава на съответната административна група. Всички задания за курсови работи във ВУМ се предоставят на студентите в писмена форма. Всички задания се предават и оценяват анонимно (презентациите и защитите са изключение от правилото за анонимност).

(2) Заданието за курсова работа се подготвя от преподавателя по дисциплината за всяка академична година и подлежи на утвърждаване от Програмния комитет на специалността и Заместник-ректора по академичната дейност / Академичния директор.

Чл. 9. Писменото задание за курсова работа трябва да включва:

1. Титулна страница с антетка на ВУМ
2. Наименование на дисциплината
3. Наименование на специалността
4. Семестър и година на обучение на студентите
5. Академична длъжност и име на преподавателя
6. E-mail на преподавателя
7. Начин на оценяване по дисциплината и тежест на всеки елемент в крайната оценка на дисциплината (подробно описание в оценъчната форма, задължително реквизит на писменото задание)
8. Описание на заданието
9. Обем на курсовата работа (брой думи)
10. Вид на курсовата работа – индивидуален или групов проект
11. Структура на курсовата работа
12. Препоръчителен минимален брой литературни източници
13. Краен срок за предаване
14. Място и e-mail за предаване на работата
15. Форма за оценка на курсовата работа с посочени брой точки за всеки елемент от нея. Общият брой точки трябва да е 100.
16. Подробно описание на критериите за оценяване на курсовата работа
17. Препоръчителни литературни източници
18. Допълнителни указания (ако са необходими)

V. СТАНДАРТ ЗА ПИСМЕН ИЗПИТ

Чл. 8 Всички изпити в ВУМ са писмени и анонимни, с изключение на практическите изпити.

Чл. 9 Изпитното задание се изготвя на езика, на който се преподава на съответната административна група. Изпитното задание трябва да включва следните елементи:

1. Титулна страница с антетка на ВУМ
2. Наименование на дисциплината
3. Наименование на специалността
4. Семестър и година на обучение на студентите
5. Академична длъжност и име на преподавателя

6. E-mail на преподавателя
7. Дата на провеждане на изпита
8. Продължителност на изпита
9. Указания за начина на отговор и броя на въпросите, на които студентът трябва да отговори
10. Максимален брой точки за всеки отделен въпрос – максималният общ брой точки в изпитната работа трябва да е 100.
11. Страниците на изпитното задание трябва да са номерирани
12. Допълнителни указания (ако са необходими – напр. отчет за групова работа и т.н.)
13. Критерии за оценяване

Чл. 10 (1) Изпитното задание може да включва отворени въпроси, затворени въпроси и задачи.

(2) Затворените въпроси трябва да имат само по един верен отговор.

(3) Затворените въпроси не могат да носят повече от 20% от точките в изпитното задание.

(4) Затворени въпроси могат да се включват единствено в изпити на студенти от първи и втори курс на обучение.

Чл. 11 (1) Степента на трудност на изпитното задание трябва да е съобразена с:

а) образователно-квалификационната степен на студентите;

б) курса на обучение;

в) преподавания материал по време на курса на обучение.

(2) Продължителността на изпита трябва да е съобразен с времето необходимо за отличен отговор на въпросите от изпитното задание.

VI. СТАНДАРТ ЗА МОДУЛНА КНИГА

Чл. 12 (1) За всяка дисциплина във ВУМ се изготвя модулна книга по образец.

(2) Модулната книга се изготвя от титуляра на дисциплината за съответната академична година.

(3) Модулната книга трябва да е качена в поддържаната във ВУМ система за електронно обучение на студенти не по-късно от една седмица след началото на семестъра, през който се провежда обучение по съответната дисциплина.

(4) Модулната книга съдържа информация, която дава цялостна представа на студентите за провеждането на обучението по дисциплината за конкретната академична година.

(5) Модулната книга съдържа:

- име и код на дисциплината

- семестър на провеждане

- име на преподавателя и служебен имейл за контакт

- присъждани кредити

- информация за изпитните елементи – относителна тежест на отделните елементи и дата за предаване на курсови работи / провеждане на изпити или презентации

- изисквания за предаване – на хартиен/електронен носител, в електронен вариант на хендин поща, в платформи на партньорски университети, в платформи за проверка за плагиатство

- препоръчителна литература
- индикативно съдържание на лекции/упражнения
- Цели на дисциплината
- Конкретно описание на писмено задание според стандарта за изпитно задание
- Конкретно описание на текущия контрол

VII. СТАНДАРТ ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАБЛЮДЕНИЕ НА ОБУЧИТЕЛНИЯ ПРОЦЕС

Чл. 13 (1) Общи разпоредби. Цели и обхват.

Наблюдението на обучителния процес (НОП) е една от техниките за осигуряване на качеството на учебния процес, прилагани от висшето училище. НОП представлява формално или неформално наблюдение на преподаването в лекционна зала или друга учебна среда.

(2) Цели

Целта на НОП е да осигури на преподавателите критична и конструктивна обратна връзка, която позволява както на наблюдаваните, така и на наблюдателите да повишат качеството на своята преподавателска практика, да усъвършенстват управлението на обучителния процес и техниките си за преподаване. Процесът предоставя и възможност за разпространение на добри практики сред академичния състав на ВУ чрез споделяне на идеи за преподавателската практика и взаимно подпомагане на развитието на преподавателските умения.

(3) Провеждане

а) НОП е цикличен, повтарящ се и реципрочен процес, а не еднократно събитие. НОП се осъществява на ежегодна база.

б) Когато е възможно, НОП трябва да се осъществява между преподаватели от различни специалности или катедри. Това позволява по-широк обмен на добри практики между преподавателите от сродни дисциплини.

в) НОП се прилага спрямо всички преподаватели на трудови или граждански договори. В същото време, НОП се извършва предимно от академичен състав от същата научна област на трудов договор, който обхваща преподавателска дейност, научни изследвания и административни отговорности. НОП може да се осъществява и от преподаватели на граждански договор, когато необходимостта от специализирани познания го налага. Администратори, ангажирани пряко с учебната дейност, и членове на контролни органи по качеството също могат да провеждат НОП в съответствие със задълженията си за участие в атестирането на академичния състав.

г) Двойките наблюдател-наблюдаван се определят с решение на Заместник ректора по учебна дейност и качество след заседание на комисия с участието на всички програмни директори. Наблюдателят не трябва да участва в НОП за същия преподавател в рамките на три години след проведено наблюдение.

д) Формулярите за наблюдение (ФН) се представят на Заместник ректора по учебна дейност и качество. Заместник ректорът по учебна дейност и качество представя формулярите за наблюдение на Комисията за оценка и осигуряване на качеството (КООК). КООК се запознава с резултатите и ги обобщава в своя годишен доклад.

(4) Приложение

Въпреки че констатациите, регистрирани във ФН, не се включват пряко в критериите за формиране на атестационните оценки на академичния състав, членовете на КООК могат да ги използват при формиране на крайната оценка при атестациите.

(5) Отчетни документи

НОП се отчита чрез стандартизирана форма - приложение 1

VIII. СТАНДАРТ ЗА ГОДИШНО ОТЧИТАНЕ НА ДИСЦИПЛИНА

Чл. 14 Изготвя се от модулния лидер на съответната дисциплина, след което трябва да бъде предаден на съответния Програмен директор.

(1) Изработва се на годишна база от титуляра по дисциплината след приключване на редовна и поправителна сесия.

(2) Изготвя се на база:

- Успеваемост по дисциплината
- Студентска оценка
- Текущ годишен анализ
- Отчитане на силни и слаби страни
- Преценка на преподавателя за подобряване на стратегиите за преподаване

(3) Използва се от Програмния директор при подготовката на годишния отчет на специалността.

(4) Изготвя се по формуляр – Приложение 2а и 2б

IX. СТАНДАРТ ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА ГОДИШЕН ОТЧЕТ НА ПРОГРАМЕН ДИРЕКТОР ЗА СПЕЦИАЛНОСТТА

Чл. 15. Отчетът се изготвя на годишна база въз основа на:

- Годишни отчети по дисциплина, изготвени от преподавателите
- Студентска оценка
- Оценка на външни проверяващи за специалността
- Оценка на потребителите на кадри съобразно информация, получена от анкетни карти и други проучвания
- Отчети за наблюдение на обучителния процес
- Данни за успеваемост, процент на отпаднали студенти, успех на дипломираните
- Данни за професионална реализация на завършилите студенти
- Данни за прием в специалността

(1) Отчетът включва:

- Сравнение на годишна база и отчитане на изпълнените на набелязаните действия от предходен период
- Анализ на силните и слабите страни на обучението по специалността през изтеклата академична година, на заплахите и предимствата, свързани с външната среда на специалността
- План за действие – очертава действията, които трябва да бъдат предприети за запазване и развитие на добрите тенденции в обучението по специалността, както и мерките, които трябва да бъдат предприети за отстраняване на констатирани слабости и неблагоприятия
- Срокове и отговорни лица за изпълнение на набелязаните мерки

- (2) Отчетът се представя от програмния директор на заседание на програмния комитет за годишен преглед на специалността.
- (3) Отчетът се изготвя в стандартизирана форма – приложение 3а и 3б

Х. СТАНДАРТ ЗА АНКЕТНА КАРТА

Чл. 16 (1) Анкетната карта се използва от преподавателя или програмния директор при срещи с представители на потребителите на кадри с цел документирание на мнения по отношение съдържанието на анкетните карти.

(2) Попълнените анкетни карти могат да бъдат използвани от преподавателите за адаптиране на учебното съдържание в учебната програма или за промяна в стратегиите за преподаване, отразена във формулярите за годишно отчитане на дисциплината.

(3) Анкетните карти се представят на заседания на програмни комитети и се използват от програмните директори при изготвяне на годишния отчет на специалността и залегналите в него планирани дейности.

(4) Анкетните карти се попълват по образец – приложение 4.

Х. СТАНДАРТ ЗА ГОДИШНО ОДОБРЕНИЕ НА УЧЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЯ

Чл. 17 (1) Комплектът текуща учебна документация по всяка дисциплина за всяка следваща учебна година подлежи на предварително вътрешно одобрение от Програмния директор и определени от него преподаватели.

(2) Комплектът съдържа:

а) модулна книга по стандарт

б) курсова/и работи по стандарт за редовна и поправителна сесия

в) изпитни варианти с примерни отговори за редовна или поправителна сесия

г) формуляр за вътрешно одобрение (приложение 5а и 5б)

(3) Когато специалността е акредитирана от партньорски университет, комплектът учебни документи се изпраща за външно одобрение след получено вътрешно одобрение.

(4) Комплектът може да се използва след получено вътрешно (и външно съгл. чл. 17 ал.3) одобрение.

(5) Комплектът се предоставя на студентите чрез вътрешна система за електронно обучение не по-късно от една седмица след началото на семестъра.

(6) Сроковете за подготовка и одобрение се определят на годишна база от Заместник ректора по учебна дейност и качество.

ХІ. СТАНДАРТИЗИРАНИ СКАЛИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ И ГЕНЕРИЧНИ КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Чл.18 (1) Правила за оценяване знанията, уменията и компетентностите на студентите са подробно описани в Правилника за вътрешен ред.

(2) Оценките по всеки един оценъчен елемент и крайната оценка за дисциплината се определят в точки по стандартизирани скали от 0 до 100 точки, посочени в приложения ба и бб.

(3) Отделните елементи, формиращи крайната оценка по дисциплината се оценяват по критерии, съобразени със спецификата на дисциплината в съответствие с Общите критерии за оценяване на изпити и курсови работи във

ВУМ (приложение 7а 7б). Въз основа на генеричните критерии преподавателите разработват конкретните критерии за всяка дисциплина, задължителен реквизит към модулните книги.

XII. СТАНДАРТИЗИРАНИ ОЦЕНЪЧНА ФОРМА НА ПИСМЕНО ЗАДАНИЕ

Чл.19 (1) Стандартизирана форма за оценяване на писмено задание отразява преподавателската обосновка на поставената оценка съобразно предварително зададените критерии за оценяване на писменото задание.

(2) Включва се при изготвянето на модулната книга и писменото задание при подготовката на учебната документация за следващата академична година.

(3) Попълва се и се връща заедно с оцененото писмен задание и се предоставя на студентите.

(4) Служи както за обосновка на оценката и гарантиране на справедливо оценяване, така и за обратна информация към студента, целяща подобряване на представянето му и постигане на поставените цели на обучение по дисциплината.

(5) Изготвя се по стандарт в приложение 8а и 8б.

(6) За оценяване на дипломни работи се допуска изменение на формата съобразно вида на дипломната работа. Изменените оценъчни форми задължително преминават предварително одобрение и се включват в инструкциите за изработване на дипломна работа.

XIII. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 20 (1) Настоящите стандарти са утвърдени от Висшия Академичен Борд на ВУМ на 24.02.2016 г. (Протокол № 1).

(2) Последващи поправки влизат в сила след тяхното приемане от Висшия Академичен Борд.

Чл. 17. (1) Последна редакция е приета от Висшия Академичен Борд на ВУМ с протокол №1 от 14.03.2019 г.

ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

ОТЧИТАНЕ НА НАБЛЮДЕНИЕ НА ОБУЧИТЕЛНИЯ ПРОЦЕС

Observee: Наблюдаван: _____	Date: Дата: _____
Programme and Year of Study: Курс и година на обучение: _____	Module Code and Module Title: Код и наименование на дисциплината: _____
Number of Students: Брой студенти: _____	Observer: Наблюдател: _____

СТАНДАРТИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЯ ВЪВ ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО МЕНИДЖМЪНТ, ВАРНА

<p>1. Variety and Pacing of Instruction Използвани методи и темп на обучение</p>	<p>Exemplary Изключително</p>	<p>Advanced Значително</p>	<p>Proficient Компетентно</p>	<p>Needs Improvement Нуждае се от подобрене</p>	<p>Not observed Отсъства</p>
<p>Uses a variety of instructional methods Използва разнообразни методи за обучение</p>					
<p>Allows adequate wait time when asking questions Изчаква достатъчно при задаване на въпроси</p>					
<p>Responds to wrong answers constructively Коригира конструктивно грешни отговори</p>					
<p>Draws non-participating students into activities / discussion Въвлича пасивните студенти в дейности / дискусии</p>					
<p>Prevents specific students from dominating activities/discussion Предотвратява доминацията на определени студенти в дейности / дискусии</p>					
<p>Asks probing questions when student answers are incomplete Задава уточняващи въпроси към непълни отговори</p>					
<p>Guides the direction of the discussion Насочва дискусията в желаната посока</p>					
<p>Refrains from answering own questions Въздържа се да дава отговор на собствени въпроси</p>					
<p>Uses active learning strategies (group work, paired discussions, polling) Използва стратегии за активно учене (групова работа, обсъждане по двойки, викторини, кратки анкети)</p>					

Specifies how learning tasks will be evaluated (if appropriate) При необходимост разяснява как ще се оценяват поставените задачи					
Provides opportunities for students to practice what they have learned Създава възможност студентите да упражнят наученото					

ПРИЛОЖЕНИЕ 2а

СТАНДАРТ ЗА ГОДИШНО ОТЧИТАНЕ НА ДИСЦИПЛИНА

Изготвя се от модулния лидер на съответната дисциплина, след което трябва да бъде предаден на Програмния директор на специалността

Информация за дисциплината:

Код на дисциплина	
Наименование на дисциплина	
Курс на обучение	
Брой студенти, изучаващи дадената дисциплина	
Брой студенти, за които е наличен изпитен резултат	
Специалности, в които се преподава дисциплината	
Модулен лидер	
Преподаватели	
Дата	

Статистически данни:

Диапазон	Брой студенти
1-29	
30-34	
35-39	
40-49	
50-59	
60-69	
70-79	
80-89	
90-100	

Минимален изпитен резултат	
Максимален изпитен резултат	
Средно аритметичен изпитен резултат	
Стандартно отклонение	

Източници на информация при формиране на Студентската оценка на дисциплината: Моля отбележете тези, които сте използвали за изготвяне на конкретния Обобщен преглед

Източник	Да/Не
Въпросник за оценка на дисциплината	
Коментари на студенти, направени по време на програмни срещи и съвещания	
Други въпросници (Моля опишете какви)	
Друго (Моля опишете какво)	

Източници на информация по повод на Преподавателската оценка на дисциплината: Моля отбележете тези, които сте използвали за изготвяне на конкретния Обобщен преглед

Източник	Да/Не
Програмни комитети	
Катедрени заседания	
Друго (Моля опишете какво)	

Конкретни силни страни на дисциплината	
Страни на модула, които могат да бъдат доразвити:	
Въпроси, които трябва да бъдат решени, произтичащи от преподаването на дисциплината в различни специалности (например различно ниво на представяне между студентите от различни специалности, различна обща оценка сред студентското мнение във въпросниците).	
Въпроси, които трябва да бъдат разгледани, касаещи дисциплината като цяло.	
Какви са действията за подобрене на дисциплината, в случай на такива, които трябва да бъдат	

предприети?	
Направени промени в дисциплината от предходната академична година.	
Действия, които трябва да бъдат предприети от модулния лидер / преподавателите по дисциплината	

ПРИЛОЖЕНИЕ 26

Staff Module Review Summary

To be completed by Module Leaders and passed on to relevant Programme Directors/Field Group chairs and the Director of Learning and Teaching

About the unit:

Module Code	
Module Title	
Level	
Number of students taking the Module:	
Number of students for whom a mark is available:	
Courses / Programmes on which the Module is offered	
Module leader	
Staff Teaching on the Module	
Date	

Statistical indicators:

Range	No of Students
1-29	
30-34	
35-39	
40-49	
50-59	
60-69	
70-79	
80-89	
90-100	
Minimum Mark	
Maximum Mark	
Average Mark	
Standard Deviation	

Sources of Student Views: indicate which you have used in preparing this summary.

Source	Yes/No
Module evaluation questionnaires	
Course rep comments at meetings	
Other questionnaires (Please specify)	
Other (Please specify)	

Sources of Staff Views: indicate which you have used in preparing this summary.

СТАНДАРТИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЯ ВЪВ ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО
МЕНИДЖМЪНТ, ВАРНА

Source	Yes/No
Course Committee Meetings	
Teaching Team discussions	
Other (Please specify)	

Particular strengths of Module:	
Areas for Improvement:	
Issues that need to be addressed arising from the provision of this module on a number of different programmes? (e.g. variable student performance between programmes, variable student feedback)	
Matters to be addressed on the unit as a whole:	
What plans, if any, for future developments to the unit have been made?	
Changes made to the unit from the previous year.	
Action to be taken by the unit tutor / unit team	

Годишен отчет за
специалност за академична година
20..-20.:

Специалност:

.....

Програмен директор:

.....

Обобщена оценка на качеството

	Прием	Отпаднали студенти	Успех на завършилите студенти	Реализация на завършилите студенти	Студентска оценка	Външни оценяващи
Red						
Amber						
Green						

Дата на програмен комитет:

--

Дата и подпис на програмен директор:

Дата и подпис на студентски представител:

Раздел 1 – План за действие от предходен период

номер	идентифициран проблем	източник	Оценка и въздействие на предприетите мерки (посочете доказателства)

Раздел 2 – Анализ на предприети мерки на база плана за действие от предходен период

--

Раздел 3 – Предприети мерки, свързани с констатации от външни проверки през отчетния период (акредитация, валидиране)

Ако специалността не е била обект на акредитация или валидиране, преминете към раздел 4

--

Раздел 4 – Промени в учебната документация през отчетния период

Ако учебната документация по специалността не е била променяна през отчетния период, преминете към раздел 5

--

Раздел 5 - Специалности от регулираните професии; специалности, подлежащи на контрол от национални или международни професионални организации

Ако специалността не е от посочения списък, преминете към раздел 6

--

Раздел 6 Анализ на данните и коментар (до 1 страница) (от Програмен директор)

--

Да се ползват предоставените данни и доказателства

Прием -			
	Предходна година	Предходна година	Текуща година
Брой студенти, записани в програмата			
Общ %			
Пол			
мъже			
жени			
Успех от документ за предходно образование на приети студенти			
Среден успех на приети студенти			
За ОКС Професионален бакалавър			
За ОКС Бакалавър			
За ОКС Магистър			
Докторски програми			
Трансферни студенти			
Отпаднали студенти -			
Процент на отпадналите студенти			
Успех на дипломирани студенти (общ) -			
Реализация на дипломираните студенти –			
Студентски анкети -			

Раздел 7 – Анализ на силни и слаби страни, предимства и заплахи

Силни страни	Слаби страни
Предимства	Заплахи

--	--

Раздел 8 – План за действие

Пореден номер	Идентифициран проблем	Източник	Предприети/планирани действия	Отговорно лице	срок	Индикатори за успех

ПРИЛОЖЕНИЕ 36

Annual Programme Review in the Academic Year
20..-20.:

Title of Programme(s) and any pathways:

.....

Name of Programme Director(s):

.....

Summary of Measures of Success

	Recruitment	Retention	Award outcomes	Career Destinations	Student Opinion	External Examiner
Red						
Amber						
Green						

Date Considered by Programme Committee	
---	--

Dated Signature of Programme Director:

Dated Signature of Student Representative:

Section 1 – Previous Action plan

Number	Issue	Source	Evaluation and Impact (indicate evidence base)

Section 2 – Reflection on Last Year’s Action Plan

--

Section 3 – Response to Recommendations from Periodic Review/Validation

If your programme has not been through a Periodic Review or Validation, go to Section 4

--

Section 4 – Modifications last academic year

If your programme has not made any modifications in the last academic year, go to Section 5

--

Section 5 - PSRB

If your programme does not have a Professional, Statutory and Regulatory Body, go to section 6

--

Section 6 Data Reflection & Commentary (1 Page max) (by Programme Director)

--

Please refer to your programme data available in the APR

Recruitment -			
Number of students enrolled to the programme			
Total %			
Gender			
Male			
Female			
Highest Quals			
Degree			
Postgraduate			
Doctorate			
APEL			
No value			
Retention -			
Withdrawal rate			
Award Outcomes -			
Career Destination –			
Student Opinion -			

Section 7 – SWOT Analysis

Strengths	Weaknesses
Opportunities	Threats

Section 8 – Action Plan

Number	Issue	Source	Actions taken/planned	By Whom	Timescale	Measurement of success

ПРИЛОЖЕНИЕ 4

АНКЕТНА КАРТА

Бизнес организация:

Представител:

Наименование на учебна дисциплина/ специалност:.....

Обща оценка на дисциплината/специалността?

- Отлично, няма нужда от промени
- Добре, има нужда от малки промени
- Средно
- Слабо, има нужда от доста промени
- Много слабо, изисква цялостни промени

Мнение относно учебната програма на учебна дисциплина /учебен план на специалност:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Препоръки относно учебната програма на учебна дисциплина/ учебен план на специалност:

.....
.....
.....
.....

СТАНДАРТИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЯ ВЪВ ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО МЕНИДЖМЪНТ, ВАРНА

Анкетиращ:.....

ПРИЛОЖЕНИЕ 5а

ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО МЕНИДЖМЪНТ

IV2 - ГОДИШНО МОДЕРИРАНЕ НА УЧЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЯ

Код на дисциплината:	Име на дисциплината:	Водец дисциплината:	година/срок:
ОЦЕНЪЧНИ ЕЛЕМЕНТИ %	КОМПЛЕКТЪТ ВКЛЮЧВА:	IV КОМЕНТАРИ / ПРЕПОРЪКИ на ПРОВЕРЯВАЩ/ПРОГРАМЕН ДИРЕКТОР	ПРЕДПРИЕТИ ДЕЙСТВИЯ/ПРОМЕНИ от ВОДЕЩ ПРЕПОДАВАТЕЛ
	Описание на задание / курсова работа / изпитен материал	Описание на Задача / Проблем / Тема Ръка в детайли Указателни бележки Резултати от обучението Критерии за оценка	
	Указания за предаване		
	Допълнителни указания		
	Цели на обучението		
Total	Критерии за оценяване		
ОЦЕНЪЧЕН ЕЛЕМЕНТ:	Критерии за поставена оценка		
	Схема на оценяване		
	Оценъчна форма		
ТИП ОЦЕНЪЧЕН ЕЛЕМЕНТ:	Критерии за цитиране/реферирание		

СТАНДАРТИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЯ ВЪВ ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО МЕНИДЖМЪНТ, ВАРНА

Вътрешен проверяващ:		Подпис:		Дата:	
КОМЕНТАРИ НА ПРОВЕРЯВАЩ ОТ ПАРТНЬОРСКИ УНИВЕРСИТЕТ (ако специалността е акредитирана от партньорски университет-):			КОМЕНТАРИ НА ВЪНШЕН ПРОВЕРЯВАЩ (ако ВУМ или партньорският университет имат такъв):		
Отбележете избраната опция			Отбележете избраната опция		
Потвърждавам, че разгледах горепосочената учебна документация/ изпитни материали и одобрявам съдържанието. Документацията може да бъде разпространена сред студентите / подадена за одобрение към външен преподавател.			Потвърждавам, че разгледах горепосочената учебна документация/ изпитни материали и одобрявам съдържанието. Документацията може да бъде разпространена сред студентите.		
Потвърждавам, че разгледах горепосочената учебна документация/ изпитни материали и одобрявам съдържанието заедно с направените промени по горните коментари/препоръки. Документацията може да бъде разпространена сред студентите / подадена за одобрение към външен преподавател.			Потвърждавам, че разгледах горепосочената учебна документация/ изпитни материали и одобрявам съдържанието заедно с направените промени по горните коментари/препоръки. Потвърждавам, че разгледах горепосочената учебна документация/ изпитни материали и одобрявам съдържанието заедно с направените промени по горните коментари/препоръки.		
Потвърждавам, че разгледах горепосочената учебна документация/ изпитни материали, въз основа на което правя горните препоръки/коментари. Желая да видя коригираната документация преди да бъде разпространена сред студентите.			Потвърждавам, че разгледах горепосочената учебна документация/ изпитни материали, въз основа на което правя горните препоръки/коментари. Желая да видя коригираната документация преди да бъде разпространена сред студентите.		
Проверяващ:		Подпис:		Дата:	
Проверяващ:		Подпис:		Дата:	

ПРИЛОЖЕНИЕ 56

VARNA UNIVERSITY OF MANAGEMENT

IV2 - VERIFICATION OF INTERNAL MODERATION OF ASSESSMENT

Module Number:	Module Name:		Module Leader:		Year/Term:
MODULE ASSESSMENT STRATEGY	BRIEFING INCLUDES:	X	IV's COMMENTS / RECOMMENDATIONS	MODULE LEADER'S ACTION TAKEN	

СТАНДАРТИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЯ ВЪВ ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО МЕНИДЖМЪНТ, ВАРНА

Total					
ASSESSMENT DETAILS					
Nominated IV:			IV Signature:		Date:

..... LINK TUTOR COMMENTS:		EXTERNAL EXAMINER COMMENTS:	
	Please check appropriate box below		Please check appropriate box below
	I confirm that I have considered the above draft assignment/exam and I am happy to approve the content. <u>Assessment can now be forwarded to the External Examiner for approval.</u>		I confirm that I have considered the above draft assignment/exam and I am happy to approve the content. <u>Assessment can now be released to the students.</u>
	I confirm that I have considered the above draft assignment/exam and I am happy to approve the content subject to the above amendments. <u>Assessment can be forwarded to the External Examiner once these changes</u>		I confirm that I have considered the above draft assignment/exam and I am happy to approve the content subject to the above amendments. <u>Assessment can be released to students once these changes have been</u>

СТАНДАРТИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЯ ВЪВ ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО МЕНИДЖМЪНТ, ВАРНА

	<u>have been implemented and verified.</u>			<u>implemented and verified.</u>	
	I confirm that I have considered the above draft assignment/exam and suggest the above amendments. <u>I would like to see the final amended version before I confirm approval.</u>			I confirm that I have considered the above draft assignment/exam and suggest the above amendments. <u>I would like to see the final amended version before I confirm approval.</u>	
Cardiff Metropolitan Link Tutor:	LT Signature:	Date:	External Examiner:	EE Signature:	Date:

ПРИЛОЖЕНИЕ 6а

точки	Приравняване към шестобална оценка (всички предмети без чужди езици)
0 - 39	Слаб 2
40	Среден 3.00
41	3.05
42	3.10
43	3.15
44	3.20
45	3.25
46	3.30
47	3.35
48	3.40
49	3.45
50	Добър 3.50
51	3.60
52	3.70
53	3.80
54	3.90
55	4.00
56	4.10
57	4.20
58	4.30
59	4.40
60	Много добър 4.50
61	4.60
62	4.70
63	4.80
64	4.90
65	5.00
66	5.10
67	5.20
68	5.30
69	5.40
70	Отличен 5.50
71	5.52
72	5.53
73	5.55
74	5.57
75	5.58
76	5.60
77	5.62
78	5.63

СТАНДАРТИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЯ ВЪВ ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО МЕНИДЖМЪНТ, ВАРНА

79	5.65
80	5.67
81	5.68
82	5.70
83	5.72
84	5.73
85	5.75
86	5.77
87	5.78
88	5.80
89	5.82
90	5.83
91	5.85
92	5.87
93	5.88
94	5.90
95	5.92
96	5.93
97	5.95
98	5.97
99	5.98
100	6

ПРИЛОЖЕНИЕ 66

точки	Приравняване към шестобална оценка (чужди езици)
0-44	Слаб 2
45	Среден 3.00
46	3.03
47	3.07
48	3.10
49	3.13
50	3.17
51	3.20
52	3.23
53	3.27
54	3.30
55	3.33
56	3.37
57	3.40
58	3.43
59	3.47
60	Добър 3.50
61	3.55
62	3.60
63	3.65
64	3.70
65	3.75
66	3.80
67	3.85
68	3.90
69	3.95
70	4.00
71	4.10

СТАНДАРТИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЯ ВЪВ ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО
МЕНИДЖМЪНТ, ВАРНА

72	4.20
73	4.30
74	4.40
75	Много добър 4.50
76	4.60
77	4.70
78	4.80
79	4.90
80	5.00
81	5.10
82	5.20
83	5.30
84	5.40
85	Отличен 5.50
86	5.53
87	5.56
88	5.59
89	5.63
90	5.67
91	5.69
92	5.72
93	5.75
94	5.78
95	5.81
96	5.84
97	5.88
98	5.91
99	5.95
100	6

ПРИЛОЖЕНИЕ 7А

Общи критерии за оценяване по система 0 -100 точки

I. Основания за присъждане на оценка

Диапазон: 70%-79%

За да бъде оценена една работа с оценка в този диапазон, студентите са демонстрирали пълно и детайлно разбиране на зададената задача.

В разработената си работа студентът:

1. Показва детайлни познания и пълно разбиране на проучваната област, както и на ключови понятия, свързани със задачата. Съществуват убедителни доказателства за способност за разширяване, трансформиране и прилагане на тези познания. Студентът демонстрира също способност да се ангажира с компетентно обсъждане на сложни понятия, независимо мислене и оригинални идеи;
2. Демонстрира способността да съчетава теория, комплексни идеи и концепции по един последователен и ясен начин. Стандартът на представяне е висок и форматът е подходящ. Ключовите моменти в писмената работа са

логически организирани, а стилът е ясен и зрял. Аргументите са добре дефинирани и ясно формулирани;

3. Показва умение за изготвяне на детайлен анализ чрез качествени и количествени проучвания по темата/дисциплината като отлично прави изводи и коментира аргументирано с поглед върху връзката между теория и практика;
4. Показва подробно и задълбочено познаване на дисциплината, включително съвременните изследвания в съответната област. Умело съчетава научни мнения и първични източници със собствения си индивидуален анализ и разбиране. Цитираната литература и други източници са точни и в съответствие с академичните изисквания. Демонстрира задълбочено познаване и разбиране на изследователските процеси, техники и методи и умение да ги прилага успешно в конкретната задача;
5. Демонстрира способност да се ангажира с критична оценка на концепции, аргументи и данни и да прави логически и информирани заключения. Аргументите са добре развити, устойчиви и доказани. Когато темата позволява, са изложени предположения, които свидетелстват за ясно разбиране на сложността и същността на академичния проблем. Подходящи и понякога новаторски решения се предлагат на проблеми. Има сериозни доказателства, че студентът е в състояние да отрази ефективно знанията върху неговата собствена практика. Критичната оценка на собствената работа на студента е изключително проникателна и са изложени ясни изводи за бъдещо развитие.

Диапазон: 80%-89%

За да бъде оценена една работа с оценка в този диапазон, студентите са демонстрирали пълно и детайлно разбиране на зададената задача и са показали, че са постигнали заложените цели от обучението като са изготвили работа на отлично ниво.

Диапазон: 90%-100%

За да бъде оценена една работа с оценка в тази група, студентите са демонстрирали пълно и детайлно разбиране на зададената задача и са показали, че са постигнали заложените цели от обучението като са изготвили работа на изключително ниво.

В допълнение към петте описани характеристики в диапазон 70% -79%, в диапазоните 80% -89% и 90% -100% се включват и следните:

- Работата е с такъв стандарт, че се счита за подходяща за публикуване / възпроизвеждане / публично излагане / публично изпълнение.
- В работата са използвани препратки и цитати, свидетелстващи за запознаване с много повече източници, отколкото обикновено се очаква в дисциплината. В изследванията са включени значителен набор от референтни цитати.
- Работата надхвърля границите на самата дисциплина и съответната област на проучване и показва иновативно и / или творческо мислене.
- Въз основа на критична оценка на направени изследвания и практики се предлагат нови изводи.

- Студентите демонстрират способността да проектират и провеждат свои собствени изследвания, прилагайки съответните техники и методи по подходящ начин.
- Изключителният стандарт на работа се простира отвъд изискванията за образователното ниво.

Диапазон: 60%-69%

За да бъде оценена една работа с оценка в този диапазон, студентите са демонстрирали пълно и детайлно разбиране на зададената задача и са показали, че са постигнали заложените цели от обучението като са изготвили работа на много добро ниво.

В разработената си работа студентът:

1. Показва подробни знания и задълбочено разбиране на ключови аспекти от областта на проучване, свързани със задачата. Налице е ясно доказателство за способността да се прилагат тези знания, а в някои моменти дори да се разширяват и трансформират. Разсъжденията върху сложни понятия често са успешни и студентът демонстрира способност за самостоятелно мислене в изучаваната област.
2. Демонстрира способност да излага информация, идеи и концепции ясно и сбито. Работата е добре представена и форматът е подходящ. Ключовите точки са подходящо организирани, стилът на писане е точен и аргументите са добре подбрани.
3. Демонстрира способност за детайлен анализ чрез качествени и количествени изследвания по темата/дисциплината чрез използване на подходящи техники и има значителен успех в представянето, синтезирането и коментирането на резултатите. Има известна връзка между теория и практика.
4. Демонстрира задълбочено познаване на текущите изследвания в областта на изучаваната дисциплина. Посочените примери показват широчина и дълбочина на самостоятелно четене и изследване, които се простират отвъд предвидените източници. Цитираните литература и други източници почти винаги са точни. Познаването на изследователските процеси е очевидно, заедно със способността да се прилагат научни знания и умения в подходящия контекст.
5. Демонстрира способност за критична оценка и размисъл. Аргументите са ясно изложени и обосновани, показва умения за извеждане на подходящи изводи и предлагане на решения на проблемите. Студентът също демонстрира способността да взема предвид личната си оценка при планирането на бъдещо развитие.

Диапазон: 50%-59%

За да бъде оценена една работа с оценка в този диапазон, студентите са демонстрирали пълно разбиране на зададената задача и са показали, че са постигнали заложените цели от обучението като са изготвили работа на добро ниво.

В разработената си работа студентът:

1. Демонстрира добро познаване и разбиране на повечето ключови аспекти от изследваната област, свързани със задачата, и показва способност да се прилагат тези знания. Въпреки че може да има тенденция за възпроизвеждане информация, получена от други места, все пак има някои доказателства за самостоятелно мислене. Отчита се присъствието на няколко грешки и / или неточности могат, но те не са във важни области.
2. В повечето случаи демонстрира способност успешно да съчетава информация, идеи, концепции и аргументи. Като цяло, структурата и формата на работата са подходящи. Възможно е да има случайни грешки в представянето, но като цяло, работата е изготвена с яснота на изразяване.
3. Демонстрира способност да използва някои техники за изготвяне на детайлен анализ чрез качествени и количествени изследвания по темата/дисциплината и, като цяло, има успех в представянето, синтезирането и коментирането на резултатите.
4. Демонстрира познаване на съвременните изследвания в дисциплината и показва способност за разсъждения върху изводите. Посочените примери демонстрират самостоятелно четене и проучване. Възможно е да има грешки при обозначаването на литература и други източници. Показва известно познаване на изследователските процеси и прилагането на научни знания и умения като цяло е успешно, въпреки че не следва изцяло насоките на преподавателя.
5. На места демонстрира способност за критична оценка, въпреки че на моменти прекомерно разчита на дескриптивно и фактическо представяне. Аргументите обикновено са обосновани. Студентът демонстрира в определена степен способност за анализ и оценка на собствения си практически опит, но разсъжденията са отчасти повърхностни и общи, както и слабо обвързани с перспективите за развитие.

Диапазон: 40%-49%

За да бъде оценена една работа с оценка в този диапазон, студентите са демонстрирали основно разбиране на зададената задача и са показали, че са постигнали минимум от заложените цели от обучението като са изготвили работа на средно ниво.

В разработената си работа студентът:

1. Демонстрира основни познания и разбиране на много аспекти от областта на проучване, свързани със задачата. Възпроизвеждането на информация, получена от други места, е честа характеристика на работите в този диапазон. Грешките и неточностите са очевидни, но са компенсирани от степента на познаване и разбиране, демонстрирани като цяло.

2. Демонстрира известна способност за съчетаване на информация, идеи, концепции и аргументи. Въпреки това, по-голям успех е постигнат при описване и докладване на фактическа информация, а не при разсъждения върху сложни идеи. Като цяло, работата е подходящо структурирана, въпреки че ключовите точки не са изложени логично в последователност. Въпреки че има грешки в представянето на работата, смисълът като цяло е ясен.
3. Демонстрира способност за частичен анализ чрез качествени и количествени изследвания по темата/дисциплината и има колеблив успех в представянето, синтезирането и коментирането на резултатите.
4. Демонстрира познания по текущото изследване в дисциплината и предоставя ограничен коментар върху изводите. Посочените примери показват прекомерното разчитане на теорията, а не индивидуално четене и проучване. Има сериозни грешки в обозначаването на ползваната литература и други източници. Показано е известно познаване на изследователските процеси, въпреки че прилагането на тези знания е колебливо.
5. Показва ограничена способност за критична оценка и отразяване. Въпреки че е демонстриран критичен анализ, много по-голяма част в работата заемат описанието и фактическото представяне. Аргументите като цяло са обосновани, но са по-слабо развити. Студентът демонстрира в определена степен способност за анализ и оценка на собствения си практически опит, но разсъжденията са отчасти повърхностни и общи, както и слабо обвързани с перспективите за развитие.

Диапазон (1%-39%):

В този диапазон са работи, които попадат под необходимия стандарт за положително оценяване. Диапазонът се подразделя на следните категории:

30%-39%

20%-29%

10%-19%

1%-9%

0%

Диапазон: 30%-39%

Студенти, оценени в рамките на този диапазон, показват частично разбиране на поставената задача и са постигнали някои от заложените цели от обучението на основно ниво. Въпреки показаното частично разбиране, знанията са непълни и неточни.

В разработената си работа студентът:

1. Показва ограничени познания и разбиране на изследваната област, свързана със задачата. Много неточности, грешки и обърквания са очевидни и някои елементи от работата нямат връзка с темата на задачата.

2. Демонстрира разбиране на някои прости концепции и / или фактическа информация. Въпреки това са допуснати множество грешки в представянето на работа и в нейната структура, организация и яснота на изразяване. Дори да е направен опит за представяне на аргументи и по-сложни идеи, те са объркани и неясно описани.
3. Дори да е направен опит за някакъв анализ чрез качествени и количествени изследвания по темата/дисциплината, то резултатите са прекалено опростени и неубедителни.
4. Демонстрира ограничени или случайни познания по текущото изследване в дисциплината. Използван е ограничен брой източници, но като цяло, съществува прекомерното разчитане на готови материали и малко доказателства за самостоятелно четене и изследване. Допуснати са чести грешки в цитирането на литература и други източници. Очевидно е ограничено познаване на изследователските процеси. Прилагането на тези ограничени знания до голяма степен е неуспешно.
5. Демонстрира ограничена способност за критична оценка и размисъл. Работата е в голяма степен описателна и аргументите, ако има такива, рядко са обосновани. Самооценката и анализите на база собствения практически опит са изключително ограничени.

Диапазон: 20%-29%

Този диапазон отразява работи, които попадат доста под необходимия стандарт за положително оценяване. Оценяваната работата е незадоволителна като цяло. Студентите, оценени в рамките на този диапазон, показват минимално разбиране на поставената задача и частично са постигнали една или две от заложените цели от обучението. Знанията са непълни и неточни.

В разработената си работа студентът:

1. Демонстрира малко познания и разбиране на областта на изследване, свързана със задачата. Фактическите неточности, грешки и заблуди в много важни области са очевидни. Съществени елементи от работата нямат връзка с темата на задачата.
2. Демонстрира ограничена способност за разбиране на някои прости концепции. Наблюдават се чести грешки в представената работа и значителни трудности при изготвянето на нейната структура и организация, които отнемат яснотата и смисъла ѝ като цяло. Стилът на писане е често тромав и неподходящ.
3. Почти няма доказателства, че студентът е в състояние да предприеме някакъв анализ чрез качествени и количествени изследвания по темата/дисциплината. На местата, където има такъв анализ, изодите са неподходящи или отсъстват.
4. Демонстрира ограничено познаване на съвременните изследвания в дисциплината. Доказателствата за самостоятелно четене и изследване са незначителни и ограничени. Цитираната литература и други източници

често са неточни. Показани са много ограничени познания за извършване на изследвания, които освен това са приложени по неправилен начин.

5. Показана е някаква ограничена способност за описване и почти никаква за извършване на критична оценка и размисъл. Самооценката и анализите на база собствения практически опит са незначителни или липсващи.

Диапазон: 10%-19%

Студентите, оценени в рамките на този диапазон, не са разбрали или погрешно са разбрали зададената задача и са предали работа, която до голяма степен е без значение. Предадената работа показва едва минимално разбиране на поставената задача. Знанията са много неточни.

Диапазон: 1%-9%

Оценяваната работата е непълна и / или неуместна и показва сериозна липса на разбиране и ангажиране със задачата. Постигнатите резултати от обучението са минимални или липсват.

Характеристики на работа, оценена в този диапазон, са:

1. кратка
2. без връзка с темата
3. множество грешки и неточности
4. няма данни за анализ, синтез, критична оценка и размисъл
5. не се споменават / минимална препратка към външни източници
6. много лош стандарт на представяне и неподходящ формат
7. много лошо съчетаване на информация и идеи

Диапазон: 0%

Този диапазон се отнася до случаи, когато:

1. не е предадена никаква работа
2. обвинение за неетична практика е било доказано и първоначалната оценка е била анулирана.

Във втория случай по-горе, ако има съмнения за неетична практика, преди тя да бъде доказана, оценяващият трябва да постави такава оценка на работата, каквато би поставил, ако в работата не е имало плагиатство.

ПРИЛОЖЕНИЕ 76

GENERIC MARKING CRITERIA

GENERIC BAND DESCRIPTORS

Category: 70%-79%

This band of marks represents that in the work presented for assessment, students awarded marks/grades within this band will have demonstrated a full and detailed understanding of the set task and an ability to have met the learning outcomes and address the assessment criteria at an **excellent** level.

Within the assessment submission the student:

- Demonstrates a detailed knowledge and systematic understanding of key aspects of the field of study relevant to the task. There is strong evidence of an ability to extend, transform and apply such knowledge. The student also demonstrates an ability to engage in confident discussion of complex concepts and to recognise the limitations and/or ambiguity of disciplinary knowledge. Independent thinking and original insights are also features of work at this level.
- Demonstrates an ability to communicate information, complex ideas and concepts in a coherent and succinct manner. The standard of presentation is high and the format appropriate. Key points are logically organised and in written work, the style is lucid and mature. Arguments are well-defined and clearly articulated.
- Demonstrates an ability to undertake detailed analysis and critical enquiry of qualitative and quantitative data relevant to the task/discipline by making excellent use of a number of appropriate techniques. The student is highly successful in presenting, synthesising and commenting on outcomes and is able to comment perceptively and with insight on the relationship between theory and practice.
- Demonstrates a detailed and thorough knowledge of current research/advanced scholarship in the discipline. The use of scholarly reviews/primary sources is confident and a breadth and depth of individual reading and investigation, extending beyond the sources provided, is apparent. The referencing of literature and other sources is accurate and in line with academic conventions. A thorough knowledge and understanding of research processes, techniques and methods is demonstrated along with an ability to apply research knowledge and skills successfully in appropriate contexts.
- Demonstrates an ability to engage in critical evaluation of concepts/arguments/data and to make appropriate and informed judgements. Arguments are well developed, sustained and substantiated. Where relevant, assumptions are challenged and there is clear recognition of the complexities of academic debate. Appropriate and sometimes innovative solutions are offered to problems. There is strong evidence that the student is able to reflect effectively on her/his own practice. Critical evaluation of the student's own work and/or professional practice is highly perceptive and there is a full awareness of the implications for future development.

Category: 80%-89%

This band of marks represents that in the work presented for assessment, students awarded marks/grades within this band will have demonstrated a full

and detailed understanding of the set task and an ability to have met the learning outcomes and address the assessment criteria at an **outstanding** level.

Category: 90%-100%

This band of marks represents that in the work presented for assessment, students awarded marks/grades within this band will have demonstrated a full and detailed understanding of the set task and an ability to have met the learning outcomes and address the assessment criteria at an **exceptional** level.

Further to the five descriptors listed in the **70%-79%** band, characteristics of work in the **80%-89%** and **90%-100% bands** include the following.

- Work is of a standard deemed to be worthy of publication / manufacture / public exhibition / public performance.
- In written coursework, reference citations extend significantly beyond the main body of reading normally expected in the discipline/field of study. In examinations, a substantial range of reference citations are included.
- Work may challenge the boundaries of knowledge within the discipline/field of study and is informed by innovative and/or creative thinking.
- New insights are offered that are informed by critical evaluation of current research/scholarship/professional practice.
- Students demonstrate the ability to design and undertake their own research or advanced scholarship, applying relevant techniques and methods appropriately.
- The exceptional standard of the work extends beyond that expected at Level 6 and has features consistent with Level 7.

Category: 60%-69%

This band of marks represents that in the work presented for assessment, students awarded marks/grades within this band will have demonstrated a full understanding of the set task and an ability to have met the learning outcomes and address the assessment criteria at a **good** level.

Within the assessment submission the student:

- Demonstrates a detailed knowledge and thorough understanding of key aspects of the field of study relevant to the task. There is clear evidence of

an ability to apply such knowledge, and in some contexts, to extend and transform it. The discussion of complex concepts is often tackled successfully and there is evidence of independent thinking.

- Demonstrates an ability to communicate information, ideas and concepts clearly and succinctly. Work is well presented and the format appropriate. Key points are appropriately organised and in written work, the writing style is fluent and arguments are well articulated.
- Demonstrates an ability to undertake detailed analysis and critical enquiry of qualitative and quantitative data relevant to the task/discipline by making use of appropriate techniques and has considerable success in presenting, synthesising and commenting on outcomes. There is some linkage between theory and practice.
- Demonstrates a thorough knowledge of current research/scholarship in the discipline. Examples referred to indicate a breadth and depth of individual reading and investigation that extend beyond the sources provided. The referencing of literature and other sources is almost always accurate. A secure knowledge of research processes is evident along with an ability to apply research skills and knowledge in the appropriate context.
- Demonstrates an ability to engage in critical evaluation and reflection. Arguments are clearly considered and substantiated and there is evidence of an ability to make appropriate judgements and to suggest solutions to problems. The student also demonstrates an ability to engage in reflective practice and to take account of personal evaluations when planning for future development.

Category: 50%-59%

This band of marks represents that in the work presented for assessment, students awarded grades within this band will have demonstrated a secure understanding of the set task and an ability to have met the associated learning outcomes and address the assessment criteria at a **satisfactory** level.

Within the assessment submission the student:

- Demonstrates a sound knowledge and understanding of most key aspects of the field of study relevant to the task and there is some evidence of an ability to apply such knowledge. Although there may be a tendency to reproduce information received from elsewhere (e.g. programme materials), there is still some evidence of independent thinking. A few errors and/or misconceptions may be present but these will not be in important areas.

- Generally demonstrates an ability to communicate information, ideas, concepts and arguments successfully. Overall, the structure and format of the work are appropriate. There may be occasional faults in the presentation of work but overall, these do not detract from the clarity of expression.
- Demonstrates an ability to utilise some techniques to undertake analysis and enquiry of qualitative and quantitative data relevant to the task/discipline and generally has success in presenting, synthesising and commenting on outcomes.
- Demonstrates a sound knowledge of current research/scholarship in the discipline and shows an ability to discuss its implications. Examples of research/scholarship referred to in the work demonstrate individual reading and investigation. Occasional errors may be present in the referencing of literature and other sources. Some knowledge of research processes is evident and the application of research skills and knowledge is generally successful, although there may be a reliance on tutor support.
- Demonstrates, at times, an ability to critically evaluate and reflect although there may be some over-reliance on description and factual presentation. Arguments are usually substantiated. There is some evidence of the student's ability to evaluate and reflect on her/his own practice but reflections may lack insight and the implications for future development may be underestimated.

Category: 40%-49%

This band of marks represents that in the work presented for assessment, students awarded marks within this band will have demonstrated a basic understanding of the set task and an ability to have met the associated learning outcomes and address the assessment criteria at a **threshold** level.

Within the assessment submission the student:

- Demonstrates a basic knowledge and understanding of many aspects of the field of study relevant to the task. Reproducing information received from elsewhere (e.g. programme materials) is a frequent feature of work at this level. Errors and misconceptions will be evident but these are outweighed by the degree of knowledge and understanding demonstrated overall.
- Demonstrates some ability to communicate information, ideas, concepts and arguments. However, more success is achieved in describing and reporting factual information rather than communicating complex ideas. Generally, the work is appropriately structured although key points may

not be logically sequenced. Although there will be faults in the presentation of work, the meaning is still clear.

- Demonstrates an ability to undertake some limited analysis and enquiry of qualitative and quantitative data relevant to the task/discipline and has intermittent success in presenting, synthesising and commenting on outcomes.
- Demonstrates some knowledge of current research/scholarship in the discipline and demonstrates an ability to provide limited comment and/or discussion of its implications. Examples of research/scholarship referred to in the work may indicate an over-reliance on programme materials rather than individual reading and investigation. There are errors in the referencing of literature and other sources. Some knowledge of research processes is evident although the application of such knowledge is less secure.
- Demonstrates a limited ability to critically evaluate and reflect. Although some critical reflection is evident, the balance within the work is likely to be in favour of description and factual presentation. Arguments are generally substantiated but may be under-developed. There is some evidence of the student's ability to evaluate and reflect on her/his own practice although reflections may be limited and superficial with little consideration of their relevance for future development.

Fail (1%-39%): Overview

This range of marks represents levels of attainment that **fall below the standard required to pass a Bachelors degree**. The range is further subdivided into the following bands:

30%-39%

20%-29%

10%-19%

1%-9%

0%

Fail: 30%-39%

The work presented for assessment is unsatisfactory overall. At the top end of the band, the standard of work might best be described as a '**narrow fail**'. Students awarded marks within this band will have demonstrated partial understanding of the set task and an ability to have met some of the associated learning outcomes at a basic level. However, attainment is uneven with some learning outcomes not met and some assessment criteria unaddressed.

Within the assessment submission the student:

- demonstrates limited knowledge and understanding of the field of study relevant to the task. Factual inaccuracies, errors and misconceptions are evident in important areas and elements of the assessed work may be irrelevant to the task.

- demonstrates an ability to communicate some simple concepts and/or factual information. However, faults in the presentation of work and in its structure and organisation mar the clarity of expression. If attempted, the presentation of arguments and more complex ideas may be confused and clumsily expressed.
- is likely to have attempted some enquiry and analysis of qualitative and quantitative data relevant to the task/discipline but outcomes may be naïve, simplistic and/or unconvincing.
- demonstrates limited or sporadic knowledge of current research/scholarship in the discipline. A restricted range of sources are used but overall, there is an over-reliance on programme materials with little evidence of individual reading and investigation. There are frequent errors in the referencing of literature and other sources. Although limited knowledge of research processes may be evident, nevertheless, the application of such knowledge is largely unsuccessful.
- demonstrates limited evidence of critical evaluation and reflection. The work is largely descriptive and arguments, if attempted, are rarely substantiated. Self-evaluation and reflections on her/his own practice are extremely limited.

Fail: 20%-29%

The work presented for assessment is poor overall and the standard of work across the band might best be described as a '**clear fail**'. Students awarded marks within this band will have demonstrated minimal understanding of the set task and will partially have met one or two learning outcomes. Many assessment criteria are unaddressed.

Within the assessment submission the student:

- demonstrates little knowledge and understanding of the field of study relevant to the task. Factual inaccuracies, errors and misconceptions are evident in many important areas and these outweigh the degree of knowledge and understanding demonstrated. Substantial elements of the assessed work may be irrelevant to the task.
- demonstrates little ability to communicate simple concepts and/or factual information. Frequent faults in the presentation of work and significant difficulties in its structure and organisation detract from the clarity and meaning overall. The writing style is often clumsy and inappropriate.
- demonstrates little evidence of being able to undertake enquiry and analysis of qualitative and quantitative data relevant to the task/discipline. Where such work has been attempted, outcomes may be inappropriate, or absent.
- demonstrates little knowledge of current research/scholarship in the discipline. Evidence of individual reading and investigation is negligible and the limited referencing of literature and other sources is frequently inaccurate. Very limited knowledge of research processes is apparent and there is a failure to apply this knowledge.

СТАНДАРТИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЯ ВЪВ ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО МЕНИДЖМЪНТ, ВАРНА

	10										
	20										
•	25										
Обобщени коментари (виж писмените коментари в заданието):											
Оценено от:				подпис:				дата:			
Втори проверяващ (при необходимост):											
Втори проверяващ:				подпис:				дата:			
КОНСОЛИДИРАНА ОЦЕНКА И КОМЕНТАР ЗА КОНСОЛИДИРАНЕ:										КРАЙНА ОЦЕНКА	
ВЪНШЕН ПРОВЕРЯВАЩ (при необходимост):											

ПРИЛОЖЕНИЕ 8Б

MODULE CODE: ASSESSMENT NAME: MARKING & FEEDBACK SHEET (ACADEMIC YEAR)											
Student number:											
ASSESSMENT CRITERIA	Weight	90-100	80-90	70-79	69-60	59-50	49-40	39-35	34-0	Feedback (see also assignment)	
•											
•											
OVERALL FEEDBACK (also see comments on assignment):											
1 st marked by:				Signed:				Dated:			

СТАНДАРТИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЯ ВЪВ ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО
МЕНИДЖМЪНТ, ВАРНА

Second Markers' comments (if relevant):			
2 nd marked by:	Signed:	Dated:	GRADE
Consolidated mark and comments:			FINAL MARK
External Examiner comments (if relevant):			